

Dooi

L.J.Veen, Amsterdam/Antwerpen 1999
138 pagina's

Inhoud

De 58-jarige Ruben Saarloos ligt al wekenlang op zijn woon-schip, een oude klipper, vast in het ijs van het IJsselmeer, voor de kust van een opgespoten, onbewoond eilandje. Op tweede kerstdag is hij met zijn vrouw Ina uitgevaren en toen zijn ze door de vorst overvallen. Een reddingsbrigade heeft voorraden gebracht en zijn vrouw meegenomen, omdat die niet zo lang vrij kon nemen van haar baan op een accountantskantoor. Ruben durfde de boot niet onbewaakt te laten liggen. Hij is nu helemaal onbereikbaar geworden: door de dooi is het ijs onbetrouwbaar. Op zichzelf vindt hij dit niet zo erg, want voor zijn werk (hij vertaalt non-fictie) heeft hij niet meer nodig dan rust en een computer. Hij staat telefonisch in contact met zijn uitgever en ook zijn vrouw belt hem elke dag. Hij onderhoudt een strak dagritme van vertalen, wandelen over het kleine eiland en inspectie van de boot. Maar hij raakt toch langzamerhand wat ontregeld. In de vorstperiode had hij nog het gevoel dat hij moest strijden tegen het ijs dat de boot bedreigde, maar nu hoeft hij alleen nog maar te wachten tot het ijs voldoende gesmolten is. Het eiland biedt ook al geen avontuur, het is volstrekt verlaten op een zwerm kraaien en een paar konijnen na, en de vertaling vlot niet echt. Het is een boek over vissen, dat hem helemaal niet ligt. Bovendien roept het gedachten op die hem onrustig maken: zijn vader was geobsedeerd door de coelacanth, een primitieve oervis die uitgestorven leek, maar toch nog bleek voor te komen. Om die vis te vangen offerde hij alles op, zijn bezit, zijn gezin en tenslotte zijn leven.

Ruben ziet en hoort dingen die hem nog onrustiger maken: een Chinese jonk op het ijs, een schaatser, terwijl al een week lang geen schaatser zich meer op het onbetrouwbare ijs heeft gewaagd. Hij krijgt een raar telefoontje, waarbij iemand naar een hem onbekende Omsof vraagt, en hij hoort de nacht erna enge geluiden.

De volgende dag nadert een schaatser zijn boot. Het blijkt een

meisje te zijn, dat kennelijk helemaal geen last heeft van het smeltende ijs. Veel zegt ze niet, Ruben tegen zijn gewoonte in, des te meer: hij is ontroerd door haar onverwachte verschijning en haar grote bos rood haar. Ze belooft de volgende dag weer te komen en ze wil wel een boodschap voor hem meenemen. Hij bestelt negen dure sigaren. Als Ina 's avonds belt, zegt hij niets over het onverwachte bezoek. Hij concentreert zich grinnig op zijn vertaling, maar elke keer spookt de coelacanth door zijn hoofd en half bewust noteert hij op een papertje de zin: 'Mijn vader zocht de coelacanth.'

Het meisje komt inderdaad de volgende dag, met sigaren. Hij nodigt haar aan boord en als ze haar laarzen uittrekt, ziet hij aan de binnenkant ervan de naam Bente Nerwanen. Ruben houdt het gesprek gaande. Zij vertelt tenslotte dat ze in het VU-ziekenhuis onderzoek doet, pupillometrie, waarbij de invloed van emoties op de wijde van de pupil wordt gemeten. Het gesprek loopt af, maar ze belooft de volgende dag terug te komen en hij mag weer een bestelling doen. In zijn verwarring kan hij niets beters verzinnen dan lucifers. 's Nachts droomt hij van de coelacanth.

Het meisje verschijnt inderdaad voor de derde keer, met lucifers. Ze komt weer binnen en ziet het briefje, waarop hij het zinnetje 'Mijn vader zocht de coelacanth' geschreven heeft. Hij vertelt haar de hele geschiedenis over de vis, de mislukte expedities van zijn vader en de invloed daarvan op zijn jeugd. Over haar komt Ruben weinig meer te weten dan dat haar hobby seinen in morsetekens is. Ze zal er de volgende dag over vertellen. Hij vraagt haar dan de *Volkskrant* mee te nemen. Als Ina belt, vertelt hij wel uitvoerig over de fratsen van de kraaien, maar weer niets over Bente.

Bente is de volgende dag kletsnat van het dooiwater. Ze moet haar natte broek uittrekken om hem te laten drogen en draagt zo lang een broek van Ruben. Dan gebeurt het onvermijdelijke: ze gaan met elkaar naar bed.

De krant die Bente heeft meegebracht is niet de *Volkskrant*, maar *The Daily Mirror*. Er blijkt een artikel in te staan over de coelacanth ...

De volgende dag maakt een ijsbreker een vaargeul: Ina blijkt de

kustwacht gebeld te hebben. Hij laat in zijn wanhoop nog een briefje voor Bente achter op het eiland, maar beseft dat het weinig zal helpen. De boot van de kustwacht begeleidt hem een poos, maar tenslotte vaart hij op eigen kracht naar zijn thuishaven Naarden, waar Ina hem enthousiast verwelkomt.

Ruben vat zijn gewone leven weer op. Hij vertelt Ina wel van alles over zijn eenzame verblijf, maar over Bente zwijgt hij. De resterende sigaren en de krant heeft hij verstoopt. Half maart besluit hij toch navraag te doen naar Bente Nerwanen. Hij belt het VU-ziekenhuis, waar iemand hem meedeelt dat Bente Nerwanen daar wel gewerkt heeft, maar dat ze in juli van het vorige jaar is overleden; ze is begraven in Nibbixwoud. Ruben is volkomen de kluts kwijt en pas na verloop van tijd dringt het tot hem door dat hijzelf de naam Bente Nerwanen het eerst heeft gebruikt, toen hij die naam in de laars las. Het roodharige meisje heeft zich niet voorgesteld met die naam, maar alleen zijn verkeerde veronderstelling overgenomen. Zou zij een collega zijn van de overleden Bente Nerwanen? Ruben zoekt het niet uit: 'De vrouw op wie hij verliefd was, heette Bente Nerwanen. Zijn verlangen bleef aan die naam gekoppeld.'

Hij gaat toch nog een keer naar het VU-laboratorium, maar zet zijn onderzoek niet door. Langzamerhand komt hij tot rust en zijn verhouding met Ina wordt weer als voorheen, al blijft Bente op de achtergrond van zijn gedachten aanwezig. Wanneer hij een werkbezoek heeft gebracht aan Hoornt, besluit hij impulsief naar Nibbixwoud te reizen. Hij vindt het graf van Bente en dan barst hij in tranen uit. Pas 'toen de trein Purmerend naderde en er geloop kwam, was het over.' Het blijkt daarna ook echt over te zijn, hij heeft wel het gevoel dat er een periode in zijn leven is afgesloten, 'maar geen dramatisch gevoel, gewoon een constatering.'

Karakteristiek

Dooi is een korte roman (of novelle, zoals een enkele recensent zegt) van tien genummerde hoofdstukken. Het verhaal wordt geheel chronologisch verteld met enkele flashbacks die de chronologie niet doorbreken. Soms is zo'n 'terugblik' niet langer dan één zin waarin informatie over Rubens situatie staat die de lezer op dat moment in het verhaal nodig heeft.

De vrijwilligers van de reddingsbrigade, die hem twee weken geleden nog met een auto over het ijs bevoorrad hadden,

waren ervan uitgegaan dat hij de hele dag door koffie en thee zou drinken. (p. 18) [cursivering JH]

Vaker heeft zo'n brokje informatie uit het verleden betrekking op zijn verhouding met Ina (zie bijvoorbeeld pagina 25, waarin en passant wordt meegedeeld dat ze dertig jaar getrouwd zijn). Een enkele keer is er een langere flashback, die dan ook duidelijk wordt aangekondigd:

'Hij keek naar de sterren en dacht aan Ina. Meer specifiek: aan seks met Ina.' (p. 94-95). In deze langere terugblikken haalt hij ook herinneringen op aan zijn jeugd en vooral aan zijn vader. De belangrijkste hiervan staat op pagina 77-81. Opvallend is dat de vertelwijze hier ook verandert. De stijl heeft niet meer het karakter van een vertelling, maar van een samenvatting. In enkele bladzijden wordt, bijna zakelijk, de jarenlange vergeefse zoektocht van zijn vader weergegeven.

Na de oorlog kon de marine natuurlijk niet tegemoet komen aan zijn vaders wens intensief de Zuid-Afrikaanse kust te gaan bevaren, dus nam hij ontslag en wist een universitair instituut voor taxonomische zoölogie zo gek te krijgen een onderzoeksproject, met als doel de vangst van een coelacanth, te financieren. Hij reisde in 1947 af naar Durban, maar vestigde zich al een jaar later op Madagaskar, ... (p. 78)

Dit verslag over de levensloop van Rubens vader begint in een gesprek tussen Ruben en het meisje. Na een bladzijde schakelt Peper over van gesprekstekst naar samenvatting. De schrijfster gebruikt overigens de weinige gesprekken die Ruben voert steeds om de lezer wat informatie te verschaffen over het recente of verre verleden: het telefoongesprek met zijn uitgever (p. 12-13), de dagelijkse telefoontjes met Ina en natuurlijk de gesprekken met het roodharige meisje.

Het verhaal is geheel verteld in de derde persoon en in de verleden tijd. Het perspectief ligt bij Ruben, hij registreert, denkt na, commentarieert. Slechts een enkele keer is er even sprake van een alwetende verteller die de registratie van Ruben overneemt. De meest opvallende passage staat op p. 96:

Hij probeerde het maanlicht op zijn horloge te vangen, maar het was te zwak; hij dacht dat het tegen rwaalven was. Langzaam liep hij op de boot toe en ging naar binnen, naar bed.

Wie een half uur later naar binnen zou hebben staan kijken, had hem echter nog steeds aan de keukentafel kunnen zien zitten. Hij had een pakje lucifers voor zich liggen, streek de ene na de andere af, tot hij bijna zijn vingers brandde, en staarde naar de zwaluw op het doosje.

Geheel afwijkend is het eerste hoofdstuk, waarin een alwetende verteller in ruim een bladzijde met woorden een beeld schildert van een schaatsenrijdster. Deze passage staat in tegenstelling tot de rest van de tekst in de tegenwoordige tijd en heeft duidelijk het karakter van een proloog.

Hoofdstuk X is niet de spiegelbeeldige epiloog, maar bevat wel een epiloogachtige passage, namelijk het (gefantaseerde?) gesprek van Ruben met de Dood, die hem komt halen. Ruben gaat echter niet mee en de roman sluit af met een beschrijving van het bezoek van Ina en Ruben aan een veiling van scheepsattributen.

De spanning in het verhaal wordt veroorzaakt door open vragen, die opgeroepen worden door gebeurtenissen of **dromen**. Sommige daarvan functioneren kort, omdat de lezer al na een paar bladzijden het antwoord krijgt. Zo denkt Ruben op een nacht dat er iemand aan boord is, hij 'wapent' zich en gaat op onderzoek uit: spannend. Maar even verder weet hij (en de lezer) dat er niets is dan zijn eigen onrust. Andere korte spanningsbogen worden veroorzaakt door vragen als: zal het meisje terugkeren? zal hij met haar naar bed gaan? Er zijn ook zaken die niet opgehelderd worden, zoals het geheimzinnige telefoontje, waarin iemand hem vraagt of de heer Onsof bij hem is (p. 27 ev.). De belangrijkste spanningvraag die de hele roman omspant, is echter: wie is het meisje met het rode haar? Ook die vraag blijft onbeantwoord. (zie verder Interpretatie)

Het taalgebruik van Peper is verzorgd, ze schrijft vlot, ze is effectief in het oproepen van een concrete voorstelling bij de lezer. Als Ruben denkt aan het kantoor waar Ina is, staat er:

Maar nu hij zich in deze verlatenheid het geroezemoes en het gelach voorstelde, het gerinkel van koffiekopjes, de rookkringels om de lampen, deed hem dat haast pijnlijk gezellig aan. Daar was het leven, de drukte, de volheid. Hier was de leegte, de saaiheid, en een boek over kouwe klotevissen met hun imbeciele gepaai en gepoets. (p. 23-24)

De beelden die de schrijfster gebruikt knallen er niet uit, maar ze zijn treffend. Als de roodharige 'Bente' op pagina 62 vertrekt, staat er: 'Ze trok een muts uit een zak van het jack, doofde haar krullen en gaf hem een hand.' De beeldspraak ligt vaak in het verlengde van de waarneming die de schrijfster doet (die de personages doen). Een mooi voorbeeld hiervan staat op p. 41:

Tijdens de avondwandeling, tussen vijf en zes, viel het hem weer eens op hoe onjuist de uitdrukking 'de avond valt' eigenlijk was. De avond viel niet, de avond steeg op vanaf de grond. Nergens zag je dat zo duidelijk als op zijn eiland. Het donker kroop op van tussen de bomen en struiken en ook vanaf het ijsoppervlak, dat steeds donkerdergrijs werd, terwijl de hemel nog licht was, stralend zelfs.

Interpretatie

'Plotseling is ze er.' Dit is het onverhoedse begin van de roman. Met deze eerste zin trekt de auteur de lezer meteen het verhaal in. Dat effect wordt nog vergroot door het gebruik van de tegenwoordige tijd en door de lay-out: de zin is apart gezet, alsof het een alinea is. Dan volgt een uitvoerige beschrijving van de schaatsenrijdster en die alinea sluit af met een mededeling die de eerste zin versterkt: 'Ze lijkt regelrecht uit de lucht gevallen.' De laatste zin van het korte eerste hoofdstuk onderstreept het raadselachtige van de verschijning: 'In het niets opgelost.' De inhoud van het eerste hoofdstuk haakt vast in de herinnering van de lezer.

Ook de volgende hoofdstukken beginnen met intrigerende mededelingen: 'Tijdens de twaalfuurronde lag er ineens een dood konijn op het eiland.' Wie maakt de ronde? Een dood konijn? De dieren op het eiland vormen een motief: konijnen, Vlaamse gaaien, meeuwen, zwanen en vooral kraaien worden niet alleen genoemd, maar ook beschreven in hun handelingen. De nadruk waarmee dat gebeurt versterkt de sfeer van verlatenheid en eenzaamheid.

Heel geleidelijk leert de lezer de hoofdpersoon kennen en de situatie waarin hij verkeert. Ruben is wel iemand uit de boekenwereld, zoals hoofdpersonen uit veel moderne romans, hij is echter geen auteur, maar vertaler. Hooguit zou je hem als gekmankeerd auteur kunnen beschouwen. Slechts één keer schrijft

hij een zinnetje op dat je literatuur kan noemen, dat het begin of het thema van een verhaal zou kunnen zijn: *Mijn vader zocht de coelacanth*. Literatuur wil hij zelfs niet (meer) vertalen, hij beperkt zich tot non-fictie. Literatuur vindt hij egotripperij, hij ergert zich eraan, net als aan het modieuze taalgebruik op televisie en radio. Het monnikenwerk dat vertalen is, past goed bij hem en de situatie waarin hij verkeert, zou hem eigenlijk de gelegenheid moeten geven flink op te schieten, maar het werk over vissen dat hij onder handen heeft, leidt hem af, haalt hem juist uit z'n concentratie. Aanvankelijk denkt de lezer dat het alleen komt door de Engelse tekst, later wordt duidelijk dat er iets anders achter zit. Op p. 22 staat al wel een aanwijzing, als Ina zegt:

'Nee, maar ben je nu door die stomme vissen alles van je vader weer aan het oprakelen?'

Maar pas later komt de lezer aan de weet hoe de zoektocht van zijn vader naar de coelacanth Rubens jeugd heeft bepaald.

Uit het eerste telefoongesprek van Ruben en Ina blijkt al meteen uit kleinigheden hoe gaaf de verhouding tussen beide echtelieden nog is, zelfs na dertig jaar huwelijk.

Vanuit het westen kwam een lange stoet donkerblauwe wolkes langs de lichtroze horizon aandrijven. Mooi, en daardoor miste hij Ina des te meer. Niet dat Ina meer gezegd zou hebben dan: 'Leuk, hè, die wolkes?' of iets dergelijks, maar het leek wel of hij de dingen half zag zonder haar. Alsof ze eigenlijk niet bestonden, of dat hun bestaan in elk geval niet bevestigd werd als hij ze niet met haar kon delen. Dat kreeg je blijkbaar als je meer dan dertig jaar getrouwd was.

Toch is een van de essentiële bestanddelen van de intrige dat hij tegenover Ina de komst van het roodharige meisje verzwijgt, meteen al de eerste keer. Dat begrijpt hij eigenlijk zelf niet, althans hij draait zichzelf een rad voor de ogen: een bladzijde lang (p. 40-41) verzint hij smoesjes om zich ervan te overtuigen dat het inderdaad beter is Ina niets te zeggen over de ontmoeting. Want eigenlijk beseft Ruben heel goed wat er met hem aan de hand is, al bij het eerste contact:

'Hallo,' zei ze en ze trok de zwarte muts van haar hoofd, alsof het ding haar hinderde. Met gehandschoende handen woelde ze een waterval aan rood haar los.

Een hevige ontroering nam onverwacht bezit van hem.

Hij neemt ook zijn eigen afwijkende gedrag waar: de zwijgzame Ruben praat maar en praat maar: 'Wat stond hij hier nou toch zijn hele hebben en houden uit de doeken te doen aan een wildvreemd meisje dat nergens naar vroeg?' (p. 36). Zo'n gedachte is typisch voor Ruben, hij relativiseert en ironiseert voortdurend zijn eigen gedrag. Hij commentarieert zijn gevoelens (zie p. 90), probeert ze in toom te krijgen (p. 46) of spreekt zichzelf vermanend toe: 'Je zit je aan te stellen, Saarloos, dacht hij.' (p. 55). Alleen na het bezoek aan het graf van Bente Nerwanen is elke controle weg:

De tranen begonnen te stromen en vielen niet meer te stuiten. [...] Een oud, gestold verdriet was plotseling, aan het eind van deze zonnige middag in april, vloeibaar geworden en had kans gezien een bedding te vinden, zich baan te breken. (p. 153)

Het meisje lokt Ruben aanvankelijk uit zijn tent, omdat ze bijna niets zegt. En als ze wat zegt, reageert ze heel anders dan hij verwacht. Zo vindt ze zijn verzoek om sigaren mee te nemen volkomen normaal. Ook gaat ze kennelijk zonder aarzeling of bijgedachten in op zijn verzoek aan boord te komen. Ze maakt hem wel steeds onzekender, omdat 'ze zweeg. Alleen maar die peilende ogen.' (p. 56). Vanaf p. 84 is haar gedrag anders en die verandering valt samen met het moment waarop ze bekend het briefje te hebben gelezen, waarop hij het zinnetje over zijn vader heeft geschreven. Hier komen in de intrige de twee lijnen samen die Rubens levenste verontrusten: de herinnering aan zijn vader die tevergeefs de coelacanth najoeg en de ontmoeting met het vreemde meisje. Al eerder in de roman is er een aankondiging dat in Rubens hoofd die twee elementen samen zullen komen: hij déinkt de hele avond aan het meisje, terwijl hij zit te vertalen, maar hij dróómt van het vangen van een coelacanth (p. 66).

Cruciaal in de ontmoeting met het meisje is dat ze haar naam niet noemt (p. 53) en hem laat denken dat de naam die hij in de laars leest, Bente Nerwanen, inderdaad haar naam is. De aandachtige lezer kan op dat moment wel argwaan krijgen, want er staat: 'Ze leek een ogenblik na te denken, alsof ze ook over haar eigen naam nog moest nadenken.' (p. 54). Dit dwaalspoor is essentieel voor de intrige, zo zelfs dat de lezer zich misschien af-

vraagt of het roodharige meisje alleen maar heeft bestaan in de verbeelding van Ruben, want er zijn meer zinsbegoochelingen. Op p. 25 ziet hij een Chinese jonk uit de nevels opdoemen, 's avonds is er dat geheimzinnige telefoontje, waarbij naar de heer Omsof wordt gevraagd. Daartussenin ziet hij dan voor de eerste keer de schaatser (de beschrijving ervan correspondeert met die in het eerste hoofdstuk). Is dit dan ook een visioen? Als hij zich op het ijs begeeft (p. 50) lijkt het alsof hij erdoor zal zakken, maar wanneer hij weer op de kant staat, is er met het ijs niets aan de hand. En op p. 74 ziet hij de weerspiegeling van een kraai, die er even later niet blijkt te zijn. Ziet en hoort hij al deze dingen alleen, omdat hij uit zijn evenwicht is?

Ook in het vervolg van het verhaal spelen dromen en visioenen een rol: hij hallucineert over Bente als meermin (p. 105), of hij ziet haar in andere vrouwen (p. 143). Achteraf gezien vallen ook andere aanwijzingen op hun plaats. In het telefoongesprek met Ina bijvoorbeeld zegt hij dat hij een schaatser heeft gezien. (p. 64). Ina vindt dat belachelijk, want het ijs is al dagen aan het smelten. Als Ruben volhoudt, zegt ze ironisch: 'Hoezo? Heerst daar een ander klimaat soms?' Ruben reageert met: 'Dus je wilt zeggen dat ik aan hallucinaties lijd.' Daar valt het woord voor het eerst. Op p. 130 valt het nog een keer, als hij Ina vertelt over zijn 'waarnemingen'. Hij staat dan op het punt haar te vertellen over 'Bente', maar hij doet het niet, omdat hij zelf haast niet meer kan geloven dat het echt gebeurd is (zie p. 132).

Aan de andere kant zijn er duidelijk aanwijzingen dat het meisje met het rode haar geen hersenschim is, want de sigaren die ze heeft meegebracht, zijn echt, net als *The Daily Mirror*. En ook heeft er een Bente Nerwanen bestaan, al is haar graf wel geheimzinnig met de tekst: *Ik heb u bij de naam geroepen, gij zijt mijn*.

De namen in het boek hebben bijna allemaal een herkenbare symbolische betekenis. Ruben héét niet alleen *Saarloos*, hij zit ook zonder zijn 'Saar' (zie p. 53) op een boot die niet voor niets *Harnasman* heet. Zijn voornaam doet trouwens ook denken aan die andere bewoner op een onbewoond eiland, Robinson, naar wie Ina in een telefoongesprek verwijst (p. 64).

In de naam *Nerwanen* kunnen we een verwijzing zien naar het 'nirvana', het opgaan in de oneindigheid; dat is ongetwijfeld

gebeurd met de echte Bente Nerwanen. Minder voor de hand ligt de verwijzing via *Omsof*, de naam uit het geheimzinnige leefdoortje. Maar Van Dale geeft voor 'omsof zijn' de betekenis dood, gestorven zijn. Nog een verwijzing dus naar het dodenrijk, die expliciet herhaald wordt in de verschijning van de Dood in het laatste hoofdstuk. Met al deze gegevens zou de gehele in het zwart geklede, naamloze schaatsster ook een voorbode kunnen zijn van de dood, evenals de vele kraaien, die zich ophouden op en rond de boot.

Hier voert te ver kleine thema's en motieven te bespreken, zoals verwijzing naar andere teksten, de verhouding tussen Rubens vader en moeder, het feit dat zijn vader halfjoods is en Ina's intuïtie.

Misschien heeft Rascha Peper zich laten inspireren door het gedicht *Ichthyologie* van Gerrit Achterberg.

ICHTHYOLOGIE

Er is in zee een coelacanth gevonden,
de missing link tussen twee vissen in.
De vinder weende van verwondering.

Onder zijn ogen lag voor 't eerst verbonden

de eeuwig onderbroken schakeling.
En allen die om deze vis heenstonden
voelden zich op dat ogenblik verslonden
door de miljoenen jaren achter hen.

Rangorde tussen mens en hagedis
en van de hagedis diep in de stof,
verder dan onze instrumenten reiken.

Bij dit besef mogen wij doen alsof
de reeks naar boven toe hetzelfde is
en kunnen zo bij God op tafel kijken.

Uit: *Cenotaaf* (1953)

Kritiek

Aleid Truijens: 'Bijzonder knap heeft Rascha Peper door een aards verhaal over een herkenbaar type het bovennatuurlijke laten sijpelen. De stijl blijft nuchter beschrijvend, met achteloze grapjes. [...] Jammer is alleen dat Peper haar verhaal iets te glad heeft willen polijsten. Namen en gebeurtenissen zijn soms te zwaar van betekenis.'
(*de Volkskrant*, 27 augustus 1999)

Max Pam: 'Dooi is een zwierig geschreven verhaal, waarin elk detail zijn plaats heeft en alles met een voorspelbare logica in elkaar past. De schrijfster heeft heel goed *De donkere kamer van Damocles* gelezen. Tegen die ijzeren logica moet je kunnen. Mij werd het wel eens te veel. Soms hoopte ik dat plotseling uit het IJsselmeer een walvis zou oprijzen om de Harnasman te verzwelgen.'
(*HP/De Tijd*, 27 augustus 1999)

Jeroen Vullings: 'In *Dooi* maakt Peper van het gewone iets buitengewoons. In andere handen was het romanistische gegeven stof geweest voor een driestuiversromannetje. Goed, de symboliek is iets te zwaar aangezet, met al die ronddarrende kraaien. De namen zijn afschuwelijk betekenisvol en voor de zekerheid legt Peper ze ook nog uit. [...] Maar dat laat onverlet hoe subtiel en gedoseerd ze grote onderwerpen en gevoelens als onmogelijke liefde, erotiek, doodsangst en eenzaamheid in dit ingetogen verhaal aanvat. Met meer emotioneel effect dan in haar vorige werk.'

(*Vrij Nederland*, 11 september 1999)